

SZOCIÁLIS LAKÁSÉPÍTÉS KEZDETE MAGYARORSZÁGON FŐVÁROSI KISLAKÁS-ÉPÍTÉSI AKCIÓ 1909-1913

kutatás célja:

- a magyar szociális lakásépítés kezdetének és kialakulásának bemutatása, ezáltal jobban megismerni a hatósági lakásépítés alapjait, gyökereit
- részletesebben tárgyalni a „kislakás” típus megjelenését és kertvárosias továbbélést (a kor jellemző lakástípusát), mely jól tükrözi a kor ideális lakhatásról alkotott elképzeléseit
- # ez a fajta szemlélet (kertvárosi, családi házas lakhatás), mára teljesen kiveszett a szociális lakásépítés gyakorlatából
- ~~- részletesebben ismertetve a ”kislakás” típus megjelenését, mely a kor gazdasági lehetőségeit felhasználva, jó minőségű lakhatást biztosított az alsóbb rétegek számára (továbbá jól tükrözte a századfordulós társadalom ideális lakáskörülményekről alkotott képét)~~
- az építkezések társadalmi, gazdasági, ideológia hátterének vizsgálata
- a program előzményeinek, külföldi előképeinek ismertetése

előzmények:

- előző félévekben számos szociális beavatkozást vizsgáltam a világ legkülönbözőbb tájairól, melyek tapasztalatai többek között azt mutatták, hogy a szociális építészetnek különböző régiókban különböző típusú beavatkozásai vannak, gazdasági és főként éghajlati tényezők befolyásolják ezeket a beavatkozásokat,
- # a harmadik világban főként oktatási és egészségügyi épületek jellemzőek, a fejlődő világban az infrastrukturális és oktatási/sport/ szabadidő funkciók dominálnak, míg a fejlett világban ez elsősorban lakhatási kérdés
- # mivel hazánk a harmadik régióba tartozik, ezért választottam a szociális lakhatás, mint kutatási területet
- az elmúlt félévekben két sikeres szociális lakásrendszerrel rendelkező ország, Chile és Hollandia lakásépítését vizsgáltam,
- # Hollandia évtizedek óta Európa egyik legjobb minőségű, legkiterjedtebb szociális lakhatási rendszerét építette fel, mely mára önálló, támogatások nélkül működni tudó intézménnyé nőtte ki magát
- # Chile, pedig hasonlóan hosszú, közel százéves múltra visszatekintő szociális lakásrendszerrel rendelkezik, mely az évtizedek során számos hibás döntés miatt többször zsákutcába került, az ezredfordulón az addigi tapasztalatok összegyűjtésével és kiértékelésével egy új rendszert hoztak létre, mely világhírűvé tette a chilei szociális lakásépítést
- a két ország szociális lakásépítését vizsgálva szembevetendő, hogy mindkét rendszer sikere az adott ország szociálpolitikájának, adottságainak a jó kihasználásában, a több tízéves tapasztalatainak a folyamatos értékelésében és az azokra való építkezésében rejlik
- # miközben mindkét rendszer sikeres, addig teljesen eltérőek is, kevés hasonló elem található bennük, sőt egyes elemeik önállóan nem feltétlenül működő képesek, illetve nem átemelhetők egyik országból a másikba
- # így bármennyire is sikeres és ötletes megoldásokkal operáló rendszerek, ezek egyes elemei, nem használhatóak fel a magyar viszonyok között

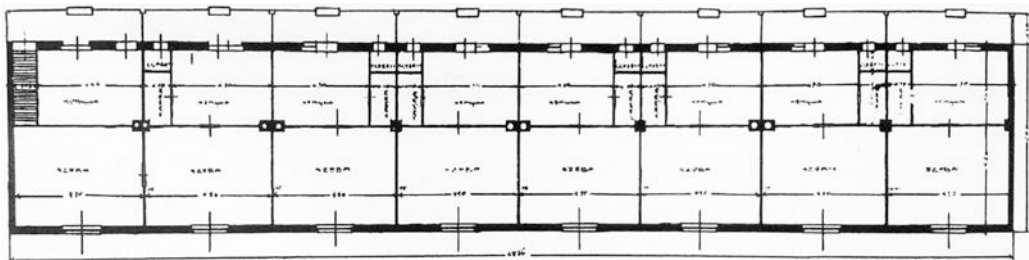
-ezek a tapasztalatok mentén, Magyarországon is jó lenne, ha egy olyan rendszer jönne létre, mely figyelembe veszi az ország adottságait, e téren való tapasztalatait, hagyományait? (annak ellenére, hogy ebben a rendszer közel sem olyan egységes mint az előző két példa, 70éve megszakadt, 50 évig más elvek alapján működött és 20 éve nem talál magára) és nem próbálna meg más (nyugati) országok példáit egy az egyben importálni

bevezetés:

- fogalmak tisztázása
 - szociállakás (social housing) mai fogalma / századfordulós értelmezése
 - kislakás kategóriájának meghatározása (szükséglakás, bérlakás, tisztviselőlakás)
 - lakás kategóriáinak meghatározása (szükséglakás, kislakás, bérlakás, tisztviselőlakás)
- időbeli korlátok felállítása
 - 1886-1909 előzmények, fővárosi szükséglakás építési program / állami lakásépítési program (Wekerle-telep)
 - 1909-1913 Bárczy féle iskola és lakásépítési program (fővárosi kislakás-építési program)
 - 1914-1918 I. világháború
 - 1919 Tanácsköztársaság
 - 1920-1929 Országos Lakásépítési Tanács
 - 1929-1933 válság
 - 1933-1948 OTI bérlakás építési program

vizsgálat:

- előzmények:
 - polgári fejlődés, keresztény-szociális mozgalmak, vadkapitalizmus
 - szociálpolitika kialakulása
 - nemzetközi előképek (kertvárosi mozgalmak, német, angol munkáslakás-telepek)
 - századfordulós lakáshelyzet a fővárosban (lakáshiány, ingatlanspekuláció, szabad lakbérek, lakássztrájkok, politikai téma)
- kislakás-építési program körülményei:
 - főváros-állam viszonyának tisztázása (+civil szervezetek)
 - 1886/1892/1894 fővárosi szükséglakás-építési akció
 - 1908 állami munkás/tisztviselő minta telep építése (Wekerle-telep)
 - fővárosi fejlesztési tervei

- Bárczy-féle iskola és lakásépítési program
 - fővárosi szerepvállalás
 - összetett szemlélet (több rétegű, komplex megoldáskeresés)
 - nagyméretű építkezések
- kislakás, mint típus kialakulása
 - kertvárosi idea (kert, természet közelség, önfenntartás)
 - olcsó építési mód (földszintes, olcsó szerkezet, sorház, olcsó külterületeken)

- títustervek (előképek, szükségbarakkok, munkástelepek)
- kicsi méretű, de jó minőségű lakáskörülmények (1,5 szoba, 35-45m² alapterület, 300-400 m²-es kert)
- közkedvelt lakástípus
- kislakás továbbélése kertvárosi formában
 - OTI lakótelepek (Magdolna város, Albertfalva)
 - kertvárosi házak és a kislakások közötti különbség (minőség, méret)
 - CIAM csoport kertvárosi sorház terve

feldolgozott források:

Umbrai Laura: A szociális kislakásépítés története Budapesten 1870-1948
Napvilág kiadó, Budapest, 2008

A lakáshelyzet és a lakásviszonyok 1870-től a 20. Század elejéig
pp 15-32.

A magán építkezések és a körülöttük uralkodó korrupció bemutatása, valamint az áldatlan lakáskörülmények ismertetése.

Szükséglakás-építkezések a 19. Század végén, a 20. Század elején
pp 73-108.

Az első fővárosi lakásépítések (1886, 1892, 1894) részletes bemutatása, a szükségtelep mindennapjainak ismertetése.

Kislakás-építési akció, 1909-1913

pp 109-136.

A Bárczy-féle iskola és lakásépítési program leírása, a három periódusban lezajló építkezések részletes bemutatása.

Körner Zsuzsa: A teleszerű lakásépítés története Magyarországon 1850-1945
Terc kiadó, Budapest, 2004

Nemzetközi és hazai előzmények

pp 17-46.

A teleszerű beépítések előzményeinek bemutatása, korai nemzetközi példákkal, főként angol munkáslakás és kertvárosi előképekkel.

A részben vagy egészében az állam által finanszírozott telepszerű lakásépítési akciók jellegzetességei
pp 63-78.

Az állami szerepvállalással épült lakások ismertetése, melyek közül az 1908-ben épült Wekerle telep esik a dolgozat által feldolgozott időszakba

Városi és közüzemi telepszerű lakásépítési akciók jellegzetességei
pp 83-98.

A fejezet részletesen bemutatja az umbrai könyv által feldolgozott kislakás-építési programot, ezt kiegészítve foglalokzik a Budapest telekpolitikájával

BME
Urbanisztika Tanszék: Budapest 2050,
A belvárosi tömbök fenntarthatóságának esélyei
Terc kiadó, Budapest, 2012

Budapest gazdasági szerepe országos és nemzetközi összehasonlításban
pp 24-31.

Budapest kiegyezés utáni gazdasági fellendülésének bemutatása, valamint a lakáshiányt okozó körülmények ismertetése

Lampel Éva
Lampel Miklós Pesti bérház-sors
Várospolitikai és városrehabilitáció
Argumentum kiadó, Budapest, 19998

A város fejlődése
pp 11-17.

Budapest gazdasági és társadalmi változásainak bemutatása a kiegyezést követően egészen a millenniumig

Életformák a régi lakásokban
pp 55-60.

A fejezet a századforduló két tipikus épülettípusát mutatja be, a bárpalotás és bérkaszárnát, illetve ezekben az épületekben lévő lakások mindennapi életét

Győri Péter A szükséglakótelepek kora
előadás – 100 éves a népszálló, BMSZKI 2012

A századfordulós lakhatási viszonyok bemutatása, a XIX. Századi szükséglakás-építési akciók és a Bárczy-féle iskola- és lakásépítési program ismertetése

Ferkai András [Lakótelepek](#)
[Budapest Fővárosi Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatala, Budapest, 2005](#)

még fel nem
dolgozott források:

Gyáni Gábor Bérkaszárnya és nyomortelep
Magvető Könyvkiadó, 1992

Faragó Csaba: Lakások és háztartások Budapesten: 1850-1944

Statisztikai szemle, 1992

Kabdebó Gyula: Budapest székesfőváros kislakás és iskola építkezései
A Magyar Építőművészet külön füzetek, 1913. december